

УДК 343.36

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2024.1.20>

Войтенко Олександр Олександрович,
аспірант кафедри кримінального права, процесу та криміналістики
ПВНЗ «Європейський університет»
ORCID ID: 0009-0004-7339-9910

ОЗНАКИ ОБСТАНОВКИ ВВЕДЕННЯ В ОМАНУ СУДУ АБО ІНШОГО УПОВНОВАЖЕНОГО ОРГАНУ

SIGNS OF A SITUATION OF MISLEADING THE COURT OR ANOTHER AUTHORITY

У статті розглянуті основні ознаки обстановки введення в оману суду або іншого уповноваженого органу. Автор визначає місце обстановки у системі криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, а також місце криміналістичної характеристики у криміналістичній методології.

У статті зазначається, що обстановка вчинення кримінального правопорушення, як елемент криміналістичної характеристики, це по суті є сукупність відомостей матеріального та нематеріального характеру, яка містить інформацію про зовнішні умови вчинення кримінального правопорушення, як-от: місце, час, умови його вчинення, особливості зв'язків між учасниками протиправної події та чинниками об'єктивної реальності. Це є головні ознаки обстановки вчинення кримінального правопорушення.

При аналізі обстановки введення в оману суду або іншого уповноваженого органу зауважено, що обстановка різниться в залежності від способу вчинення кримінального правопорушення. Виділено такі способи його вчинення: завідомо неправдиве показання свідка, потерпілого; завідомо неправдивий висновок експерта, спеціаліста, складені для надання або надані органу, що здійснює досудове розслідування, виконавче провадження, суду, Вищій раді правосуддя, тимчасовій слідчій чи спеціальній тимчасовій слідчій комісії Верховної Ради України; подання завідомо недостовірних або підроблених доказів; завідомо неправдивий звіт оцінювача про оцінку майна; завідомо неправильний переклад, зроблений перекладачем у таких самих випадках.

Виділено такі основні ознаки обстановки введення в оману суду або іншого уповноваженого органу: введення в оману суду або іншого уповноваженого органу можливе лише під час дізнання, досудового слідства, судового чи виконавчого провадження, провадження Службою дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя або здійснення розслідування тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України; існує певний процесуальний порядок залучення до роботи уповноваженого органу особи, яка у подальшому вводить його в оману. Тобто, процесуальний статус цієї особи зобов'язує її виконувати певні дії для допомоги уповноваженим органам у встановленні істини; найтісніше обстановка введення в оману суду або іншого уповноваженого органу пов'язана з особою злочинця. Це кримінальне правопорушення може вчинити лише певна категорія осіб.

Ключові слова: розслідування, криміналістична характеристика, обстановка, завідомо неправдиві відомості, провадження, кримінальне правопорушення, відповідальність.

The article considers the main features of the situation of misleading the court or another authority. The author determines the place of the situation in the system of criminalistics characterization of criminal offenses, as well as the place of criminalistics characterization in the criminalistics methodology.

The article states that the situation of the commission of a criminal offense, as an element of criminalistics characteristics, is essentially a collection of information of a material and immaterial nature. It contains information about the external conditions of the commission of a criminal offense, such as: place, time, conditions of its commission, peculiarities of relations between the participants of the illegal event and the factors of objective reality. These are the main signs of the situation of committing a criminal offense.

When analyzing the situation of misleading the court or another authority, it was noted that the situation differs depending on the sort the criminal offense was committed. The following sorts of its commission are highlighted: knowingly false testimony of a witness, victim; a knowingly false opinion of an expert, a specialist, drawn up for or given to a body conducting pre-trial investigation, executive proceedings, a court, the High Council of Justice, a temporary investigation or a special temporary investigative commission of the Verkhovna Rada of Ukraine; submission of knowingly unreliable or forged evidence; knowingly false appraiser's report on property valuation; a known incorrect translation made by the translator in the same cases.

The following main signs of misleading the court or another authority are identified: misleading the court or another authority is possible only during inquiry, pre-trial investigation, judicial or enforcement proceedings, proceedings by the

Service of Disciplinary Inspectors of the High Council of Justice or investigation by the temporary investigative commission of the Verkhovna Rada of Ukraine; there is a certain procedural procedure for involving a person in the work of an authority, who later misleads it. That is, the procedural status of this person obliges him to perform certain actions to help the authorized bodies in establishing the truth; the situation of misleading the court or other authorized body is most closely related to the identity of the criminal. This criminal offense can be committed only by a certain category of persons.

Key words: *investigation, criminalistics characterization, situation, knowingly false information, proceeding, criminal offense, responsibility.*

Актуальність протидії введенню в оману суду або іншого уповноваженого органу сьогодні не викликає сумнівів. В будь-які часи це кримінальне правопорушення проти правосуддя викликало резонанс. Історичні джерела свідчать про наявність відповідальності за такі діяння ще з давніх часів. А сьогодні, коли наша держава зіткнулася з воєнною агресією та змушена в буквальному сенсі відвойовувати власні цінності та інтереси, вкрай важливо зберегти авторитет судової системи та захистити правосуддя як галузь державної діяльності, здатної забезпечити справедливість у всіх сферах суспільного життя.

Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу – кримінальне правопорушення, що посягає на інтереси правосуддя в частині забезпечення процесуального порядку при провадженні дізнання, досудового слідства, судового чи виконавчого провадження або при здійсненні розслідування тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України. Головною ознакою цього кримінального правопорушення є те, що винна особа виконує кримінально протиправні дії завідомо, тобто свідомо та усвідомлено надає уповноваженому органу неправдиві відомості. Це дуже важливо, адже ця особа, в решті решт, намагається перешкодити правосуддю. Саме тому важливою та актуальною є протидія аналізованим кримінальним правопорушенням.

В межах цієї статті ми досліджуємо основні ознаки обстановки введення в оману суду або іншого уповноваженого органу. Ці відомості необхідні для розроблення криміналістичної характеристики, яка, в свою чергу, дозволить якісно та ефективно розробити криміналістичну методику, що забезпечить оптимальну організацію розслідування та профілактики введення в оману суду або іншого уповноваженого органу.

У різні часи проблемам обстановки кримінальних правопорушень присвячували свої роботи вітчизняні та зарубіжні науковці-криміналісти. Вважається, що одним із першим категорію «криміналістична характеристика», у складі якої є обстановка, ввів О.М. Колесніченко. Варто також виділити вагомий внесок таких вчених, як В.П. Бахін, А.В. Іщенко, Н.І. Клименко, М.В. Салтевський, В.Ю. Шепітько та ін. Деякі важливі

питання криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень проти правосуддя розглядала С.О. Книженко [1]. Однак, окремо ознаки такого елементу криміналістичної характеристики введення в оману суду або іншого уповноваженого органу, як обстановка, на сьогодні ще не розглядалися.

Метою статті є визначення та формулювання характерних ознак обстановки як одного з елементів криміналістичної характеристики введення в оману суду або іншого уповноваженого органу.

Зважаючи на те, що витоки науки «криміналістика», як правило, вчені відносять до кінця ХІХ ст., слід зазначити, що криміналістична характеристика – відносно нове поняття у криміналістиці. Цей термін у вітчизняну криміналістичну науку ввів харківський вчений-криміналіст О.М. Колесніченко. Криміналістична характеристика вважається одним з елементів криміналістичної методики. Класичні її визначення, як правило, відображають її основну функцію – надати інформацію про основні, найбільш типові ознаки певного виду кримінальних правопорушень. В.Ю. Шепітько надає таке визначення криміналістичної характеристики: це система відомостей про криміналістично значущі ознаки кримінальних правопорушень відповідного виду, що відображає закономірні зв'язки між ними і слугує побудові та перевірці слідчих версій у розслідуванні кримінальних правопорушень [2, с. 274]. Дослідження цих ознак є вкрай важливим для організації розслідування кримінальних правопорушень та розроблення системи заходів запобігання новим кримінальним правопорушенням певного виду. Якщо криміналістична характеристика є, по суті, системою відомостей, то як і будь-яка інша система, вона складається з певних елементів, що знаходяться у взаємозв'язку.

Як слушно зазначає О.В. Василюва-Карвацька, система елементів криміналістичної характеристики являється складною комплексною категорією, яка на сьогоднішній день не отримала єдиного уніфікованого визначення. Очевидним є факт, що криміналістична характеристика кримінальних правопорушень має системний характер та передбачає наявність відповідних структурних елементів, до яких можна віднести

наступні: 1) спосіб вчинення кримінального правопорушення; 2) місце та обстановка вчинення кримінального правопорушення; 3) час вчинення кримінального правопорушення; 4) знаряддя і засоби вчинення кримінального правопорушення; 5) предмет кримінально протиправного посягання; 6) особу потерпілого; 7) особу злочинця; 8) типові сліди кримінального правопорушення. Характерною особливістю є те, що усі ці елементи носять кореляційний характер, тобто перебувають у ймовірнісній залежності один від одного [3, с. 74-75]. Крім того, варто додати, що ці елементи не однаково проявляються та мають різний ступень важливості у різних видах кримінальних правопорушень.

С.О. Книженко основними елементами криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень проти правосуддя вважає наступні: особа злочинця; мета та мотиви вчинення кримінального правопорушення; предмет посягання; способи вчинення кримінального правопорушення; обстановка вчинення кримінального правопорушення; сліди кримінально протиправних діянь [1, с. 114]. В цій статті ми розглядаємо детально ознаки обстановки введення в оману суду або іншого уповноваженого органу як елемента криміналістичної характеристики.

Обстановка вчинення кримінального правопорушення знаходиться в тісному кореляційному зв'язку як з особою злочинця, так із тими вольовими рішеннями, які вона приймає, а також зі способом вчинення кримінального правопорушення [4, с. 244]. Крім того, сама сутність поняття «обстановка місця вчинення кримінально правопорушення» – це частина матеріального середовища, яка включає, крім ділянки території, сукупність різних предметів, поведінку учасників події, психологічні відносини між ними тощо. Обстановка як сукупність матеріальних об'єктів на місці кримінального правопорушення відображає механізм події, що розслідується, дії злочинця та інших осіб. Конкретна сукупність ознак місця кримінального правопорушення визначається в методиці на основі відповідних узагальнень практики. Час його вчинення має кримінально-правове, процесуальне і криміналістичне значення. Криміналістичне значення визначається тим, що у вчиненні багатьох кримінальних правопорушень спостерігається певна вибірковість у часі діянь злочинця [5, с. 343]. Як бачимо, в теорії криміналістичної науки визначенню обстановки приділено багато уваги.

На думку А.М. Поляха, у криміналістичному розумінні обстановка кримінального правопору-

шення – це система різного роду взаємодіючих до та у момент вчинення кримінального правопорушення об'єктів, явищ і процесів, що характеризують місце, час, речові, природно-кліматичні, виробничі, побутові й інші умови навколишнього середовища, особливості учасників протиправної події, психологічні зв'язки між ними й інші чинники об'єктивної реальності, що визначають можливість, умови й інші обставини вчинення кримінального правопорушення. Обстановка є родовим визначенням стосовно поняття умов, місця та часу вчинення кримінального правопорушення [6, с. 54].

Таким чином, можемо узагальнити, що обстановка вчинення кримінального правопорушення, як елемент криміналістичної характеристики, це по суті є сукупність відомостей матеріального та нематеріального характеру, яка містить інформацію про зовнішні умови вчинення кримінального правопорушення, як-от: місце, час, умови його вчинення, особливості зв'язків між учасниками протиправної події та чинниками об'єктивної реальності. Це є головні ознаки обстановки вчинення кримінального правопорушення. Ці аспекти є дуже важливими для розслідування кримінального правопорушення і, безумовно, вони тісно пов'язані з усіма іншими елементами криміналістичної характеристики.

При аналізі обстановки введення в оману суду або іншого уповноваженого органу, насамперед, варто зазначити, що це кримінальне правопорушення містить у собі декілька альтернативних діянь, які складають об'єктивну сторону його складу. Обстановка цього кримінального правопорушення буде напряму залежати від того, яке саме із альтернативних діянь було вчинене. Звичайно, при аналізі усіх цих діянь потрібно розглядати їхні криміналістично значущі ознаки. У диспозиції ст. 384 КК України [7] визначено такі способи введення в оману суду або іншого уповноваженого органу:

- завідомо неправдиве показання свідка, потерпілого;
- завідомо неправдивий висновок експерта, спеціаліста, складені для надання або надані органу, що здійснює досудове розслідування, виконавче провадження, суду, Вищій раді правосуддя, тимчасовій слідчій чи спеціальній тимчасовій слідчій комісії Верховної Ради України;
- подання завідомо недостовірних або підроблених доказів;
- завідомо неправдивий звіт оцінювача про оцінку майна;
- завідомо неправильний переклад, зроблений перекладачем у таких самих випадках.

Варто звернути увагу на те, що вищенаведені способи введення в оману суду або іншого уповноваженого органу свідчать про наявність специфічної обстановки вчинення цього кримінального правопорушення. Перша і головна ознака обстановки вчинення цього кримінального правопорушення – наявність провадження дізнання, досудового слідства, судового чи виконавчого провадження, провадження Службою дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя або здійснення розслідування тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України. Всі ці процеси відносяться до правосуддя та мають певний процесуальний порядок.

Дізнання та досудове слідство – це, відповідно до ст. 215 КПК України [8], форми досудового розслідування кримінальних правопорушень. Відповідно до чинного кримінального законодавства України, ч. 1 ст. 384 КК України [7] є кримінальним проступком, тому досудове розслідування проводиться у формі дізнання, а ч. 2 ст. 384 КК України [7] – нетяжкий злочин, тому досудове розслідування проводиться у формі досудового слідства. Досудове розслідування та судове провадження є етапами кримінального провадження, відповідно до п.10 ст. 3 КПК України [8]. Таким чином, обстановкою введення в оману суду або іншого уповноваженого органу можна вважати здійснення кримінального провадження, тобто попередньо було вчинене кримінальне правопорушення, про це стало відомо правоохоронним органам та уповноважені особи проводять певні процесуальні дії з метою встановлення справедливості. Слід додати, що обстановка в цьому випадку тісно пов'язана з особою злочинця. Особою, що вводить в оману суд або інший уповноважений орган, може бути лише певний учасник кримінального процесу, а саме – свідок, потерпілий, експерт, спеціаліст, оцінювач або перекладач. Процесуальний статус цих осіб зобов'язує їх виконувати певні дії для допомоги уповноваженим органам у кримінальному провадженні.

Аналіз вироків суду у провадженнях по введенню в оману суду або іншого уповноваженого органу свідчить про те, що абсолютна більшість цих кримінальних правопорушень вчиняється саме у такий спосіб. Типовою обстановкою є проведення досудового розслідування у формах дізнання чи досудового слідства, винна особа, як правило, є потерпілим або свідком. Під час проведення слідчих дій такі особи надають завідомо неправдиві відомості з різною метою. До обстановки введення в оману уповноважених органів також слід віднести особливий вид процесуаль-

них взаємовідносин між посадовою особою уповноваженого органу та винною особою. Законодавець надає повноваження посадовій особі отримувати відомості від того чи іншого учасника кримінального процесу задля отримання доказової бази. Свідок, потерпілий або інший учасник процесу обов'язково повинен бути попереджений про відповідальність, у тому числі – про кримінальну відповідальність за ст. 384 КК України. Крім того, вчинення цього кримінального правопорушення обмежене у часі – це саме строки кримінального провадження, та у просторі – за загальним правилом, такі слідчі дії проводяться у межах адміністративних будівель уповноважених органів.

Так, наприклад, наведемо вирок Луцького міськрайонного суду Волинської області у провадженні № 1-кп/161/461/19 (справа № 161/1307/19) [9]. Обвинувачений гр. А 31.10.2017 року в період часу з 14:30 по 14:48, перебуваючи в приміщенні Луцького міськрайонного суду Волинської області, що знаходиться по вул. Лесі Українки, 24 в м. Луцьку, під час судового слідства в кримінальному провадженні № 12017030010001095 (справа № 161/9522/17) про обвинувачення гр. Б за ст.187 ч.2 КК України, будучи у встановленому законом порядку попереджений судом про кримінальну відповідальність за ст.384 КК України, діючи на користь свого знайомого гр. Б, з метою уникнення останнім кримінальної відповідальності, штучно створив докази захисту і надав суду неправдиві показання в якості свідка, які виключають причетність гр. Б до вчинення злочину, передбаченого ст.187 ч.2 КК України, а саме, обвинувачений гр. А показав, що гр. Б перебував не в місці вчинення злочину, а в іншому місці, зокрема, в приміщенні колишнього МРЕВ по вул. Конякіна в м. Луцьку, де разом із ним виконував ремонтні роботи, що не відповідає дійсності. Допитаний в судовому засіданні обвинувачений гр. А свою вину у вчиненні інкримінованого йому кримінального правопорушення визнав повністю та показав, що, дійсно, у вказані час, місце та спосіб вчинив зазначене в обвинувальному акті кримінальне правопорушення. У вчиненому обвинувачений гр. А щиро розкався, просив суд суворо його не карати. Аналізуючи зібрані та досліджені докази в їх сукупності, суд вважає доведеною вину обвинуваченого гр. А у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 384 КК України [9]. В цьому прикладі наступні ознаки обстановки введення в оману суду: наявність кримінального провадження, по якому винна особа виступає як свідок; проведення судового слідства у зазначеному кри-

мінальному провадженні; процес відібрання показів у винної особи (але важливо те, що на момент вчинення цього кримінального правопорушення винна особа була свідком у кримінальному провадженні за ч.2 ст.187 КК України) у приміщенні Луцького суду під час судового засідання.

Але крім кримінального провадження, у диспозиції ст. 384 КК України [7] також вказані випадки введення в оману уповноваженого органу при виконавчому провадженні: завідомо неправдивий висновок експерта, спеціаліста, завідомо неправдивий звіт оцінювача про оцінку майна; завідомо неправильний переклад, зроблений перекладачем. Таким чином, в цьому випадку мова йде про певних учасників виконавчого провадження, які також мають обов'язки для забезпечення виконання судових рішень. Обставиною введення в оману суду або іншого уповноваженого органу є наявність виконавчого провадження. І знову, найтісніший зв'язок обставини цього кримінального правопорушення із особою злочинця, бо та особа, яка надає завідомо неправдиві відомості, має певний процесуальний статус у виконавчому провадженні, а отже зобов'язана вчиняти певні дії.

На жаль, навести приклади із судово-слідчої практики такого діяння сьогодні не вдається можливим. Але варто звернути увагу на відповідальність оцінювачів, оскільки ця категорія осіб внесена до аналізованої статті КК України відносно недавно. Відповідальність за ст. 384 КК України настає, якщо звіт про оцінку майна буде визнано неправдивим, тобто таким, який містить відомості, що повністю або хоча б частково не відповідають дійсності. Такий звіт, наприклад, може базуватися на викривлених, перекручених та/або спотворених фактах і обставинах, що мають значення для відповідного провадження (має місце безпідставне заниження або, навпаки, завищення вартості майна, використовуються неналежні дані для визначення вартості майна, оцінюється інше майно, надається оцінка не всього, а лише частки майна, зроблені оцінювачем висновки, прогнози та припущення є завідомо неправильними тощо). Тобто у розумінні Національного стандарту №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» є наявність неякісної (недостовірної) чи необ'єктивної оцінки майна, оскільки: а) неякісна (недостовірна) оцінка – оцінка, проведена з порушенням принципів, методичних підходів, методів, оціночних процедур та/або на основі необґрунтованих припущень, що доводиться шляхом рецензування; необ'єктивна оцінка – оцінка, яка ґрунтується на явно неправдивих вихідних даних, навмисно використаних оцінювачем для надання

необ'єктивного висновку про вартість об'єкта оцінки. Для того, аби звіт про оцінку майна було визнано завідомо неправдивим, має бути доведено, що оцінювач діяв завідомо, тобто усвідомлював неправдивість свого звіту про оцінку майна і при цьому бажав діяти саме таким чином. Водночас, його мотиви та мета можуть бути різними [10]. Отже, ознаки обставини введення в оману суду у цьому випадку такі: наявність виконавчого провадження, по якому винна особа виступає як експерт, спеціаліст, оцінювач або перекладач; процес залучення цієї особи задля роз'яснення чи з'ясування певних питань, що виникають при виконанні вироку суду під час цього виконавчого провадження; виконання цією особою певних професійних дій із усвідомленим наданням неправдивих відомостей.

Ще одним альтернативним видом вчинення аналізованого кримінального правопорушення є надання завідомо недостовірних відомостей Вищій раді правосуддя. Очевидно, що відповідно до повноважень Вищої ради правосуддя, мова йде про дисциплінарні провадження. На перший погляд, усе здається цілком логічним та зрозумілим. Так само, як у кримінальному чи виконавчому провадженні, має місце перелік осіб, які (1) мають спеціальні знання (експерт, спеціаліст, перекладач, оцінювач) або (2) їм відомі якісь відомості стосовно суті дисциплінарного провадження (свідок чи потерпілий). Обставиною введення в оману уповноваженого органу можна було б вважати саме процесуальний порядок дисциплінарного провадження. Але варто звернути увагу на те, що в Законі України «Про Вищу раду правосуддя» [11] є такі положення:

– ч. 1 ст. 48: «Після відкриття дисциплінарної справи дисциплінарний інспектор Вищої ради правосуддя – доповідач здійснює підготовку справи до розгляду Дисциплінарною палатою, визначає свідків чи інших осіб, які підлягають виклику або запрошенню взяти участь у засіданні, та вчиняє інші дії, необхідні для розгляду справи Дисциплінарною палатою...»;

– ч. 7 ст. 49: «У засіданні Дисциплінарної палати заслуховуються дисциплінарний інспектор Вищої ради правосуддя – доповідач, суддя, скаржник, їх представники, свідки та інші особи, які були викликані або запрошені взяти участь у засіданні. Головуючий на засіданні роз'яснює свідку його права та обов'язки, встановлені цим Законом, і попереджає свідка під розписку про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиві показання або за відмову від давання показань з непередбачених законом підстав...»;

– ч. 8 ст. 49: «Учасники дисциплінарної справи мають право подавати докази, надавати пояснення, заявляти клопотання про виклик свідків, ставити запитання учасникам дисциплінарної справи, висловлювати заперечення, заявляти інші клопотання або відводи, ознайомлюватись з матеріалами справи.»

Стосовно наведених положень варто зазначити декілька ключових моментів. По-перше, ми вважаємо, що фраза «свідків чи інших осіб» є не зовсім вдало застосованим формулюванням, адже законодавець не обмежив коло цих осіб та не вказав, чи можуть це бути експерти, спеціалісти, перекладачі або інші фахівці відповідних галузей. По-друге, аналізований Закон України не має визначення поняття «свідок», і також викликає запитання той факт, що «головуючий на засіданні роз'яснює свідку його права та обов'язки, встановлені цим Законом...» [11], але у цьому Законі не визначений статус свідка. Кримінальну відповідальність за завідомо неправдиві показання або за відмову від давання показань може нести лише той свідок, який має встановлений Законом статус. І по-третє, у ст. 47 цього Закону [11] вказані учасники дисциплінарної справи, і «свідків чи інших осіб», на жаль, серед немає. На наш погляд, ці недоліки сьогодні унеможливають застосування кримінальної відповідальності до осіб, винних у введенні в оману уповноважених органів при дисциплінарних провадженнях, які здійснює Вища рада правосуддя.

Також потрібно окремо зупинитися на ще одній альтернативній формі введення в оману суду або іншого уповноваженого органу – надання завідомо неправдивих відомостей тимчасовій слідчій чи спеціальній тимчасовій слідчій комісії Верховної Ради України. Перше, на що потрібно звернути увагу – відповідно до чинного законодавства, у Верховній Раді України можуть бути створені тимчасові слідчі та спеціальні тимчасові комісії, тобто сьогоднішнє формулювання комісій у чинному КК України є невірним. Говорячи про обстановку введення в оману вищезазначених комісій, варто навести визначення цих комісій, яке є у Законі України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України». Отже, тимчасова слідча комісія Верховної Ради України – це колегіальний тимчасовий орган Верховної Ради України, що утворюється з числа народних депутатів України, завданням якого є здійснення парламентського контролю шляхом проведення розслідування з питань, що становлять суспільний інтерес. А тимчасова спеціальна комісія Верховної Ради України – це колегіальний тимчасовий орган

Верховної Ради України, що створюється з числа народних депутатів України для підготовки і попереднього розгляду питань, а також для підготовки і доопрацювання проєктів законів та інших актів Верховної Ради України на правах головного комітету, якщо предмет правового регулювання таких проєктів не належить до предметів відання комітетів, утворених Верховною Радою України, крім випадку прийняття Верховною Радою України рішення про створення спеціальної комісії з правами головного комітету для продовження роботи над законопроєктом про внесення змін до Конституції України [12].

Таким чином, істотна різниця між цими комісіями полягає у завданні, для якого вони створюються. Але варто уваги те, що дія норми ст. 384 КК України у сучасному виді розповсюджується лише на діяльність тимчасових слідчих комісій Верховної Ради України. У Законі України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» [12] зазначено, що у зв'язку з проведенням розслідування тимчасова слідча комісія може звертатися за поясненнями до свідків, а також до експертів чи перекладачів. Крім того, окремо у ч. 2 ст. 29 цього Закону зазначено, що «за надання завідомо неправдивих показань, завідомо неправдивого висновку експерта, завідомо неправильного перекладу, зробленого перекладачем, винні особи несуть відповідальність згідно із законом» [12]. Обстановка введення в оману уповноваженого органу (в цьому випадку – тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України) має такі ознаки: здійснення парламентського контролю шляхом проведення розслідування цією комісією з питань, що становлять суспільний інтерес; залучення особи у якості свідка, експерта чи перекладача у розслідуванні цього питання; виконання цією особою покладених відповідно до законодавства процесуальних обов'язків – надання показань, експертного висновку або перекладу.

Підсумовуючи вищенаведене, варто зробити декілька висновків. По-перше, обстановка як елемент криміналістичної характеристики розкриває зовнішні умови вчинення кримінального правопорушення, а саме – відомості про місце, час, умови його вчинення, особливості зв'язків між учасниками протиправної події та чинниками об'єктивної реальності. По-друге, обстановка введення в оману суду або іншого уповноваженого органу має такі ознаки:

– введення в оману суду або іншого уповноваженого органу можливе лише під час дізнання, досудового слідства, судового чи виконавчого

провадження, провадження Службою дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя або здійснення розслідування тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України;

– існує певний процесуальний порядок залучення до роботи уповноваженого органу особи, яка у подальшому вводить його в оману. Тобто, процесуальний статус цієї особи зобов'язує її виконувати певні дії для допомоги уповноваженим органам у встановленні істини;

– найтісніше обстановка введення в оману суду або іншого уповноваженого органу пов'язана з особою злочинця. Це кримінальне правопорушення може вчинити лише певна категорія осіб.

По-третє, судово-слідча практика свідчить про те, що найбільш розповсюдженою формою вчинення цього кримінального правопорушення є завідомо неправдиве показання свідка або потерпілого, надані органу, що здійснює досудове розслідування, або суду.

REFERENCES:

1. Knyzhenko, S. O. (2018) Poniattia ta strukturni elementy kryminalistychnoi kharakterystyky zlochyniv proty pravosuddia [Concepts and structural elements of the forensic characterization of crimes against justice]. *Sudova ta slidcha praktyka v Ukraini*, 6, 111-115 [in Ukrainian].
2. Shepitko, V. Yu., Konovalova, V. O., Zhuravel, V. A. (2008) Kryminalistyka [Criminalistics]. Kharkiv : Pravo [in Ukrainian].
3. Vasylova-Karvatska, O. V. (2018) Kryminalistychna kharakterystyka zlochyniv: suchasni aspekty [Forensic characteristics of crimes: modern aspects]. *World science*, 2(30), 73-75 [in Ukrainian].
4. Dyntu, V. A. (2011) Obstanovka zlochyну v strukturi kryminalistychnoi kharakterystyky zlochyну [The situation of the crime in the structure of the forensic characteristics of the crime]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*, 60, 240-246 [in Ukrainian].
5. Sheremet, A. P. (2009) Kryminalistyka [Criminalistics]. Kyiv : Tsentр uchbovoi literatury [in Ukrainian].
6. Poliakh, A. M. (2010) Kryminalistychna kharakterystyka ta osnovy rozsliduvannia kontrabandy narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn, yikh analogiv abo prekursoriv [Forensic characteristics and basics of investigation of smuggling of narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues or precursors]. Kharkiv : Pravo [in Ukrainian].
7. Verkhovna Rada of Ukraine (2024) Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal code of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
8. Verkhovna Rada of Ukraine (2024) Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
9. State Judicial Administration of Ukraine (2024) Vyrok sudu u spravi № 161/1307/19 [Court verdict in case No. 161/1307/19]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80789193>
10. Maksymov, S., Psiarnetskyi, Ye. (2017) Zavidomo nepravdyvyi zvit otsiniuvacha pro otsinku maina [Knownly false appraiser's property valuation report]. Retrieved from <http://www.afo.com.ua/uk/news/2/1224> [in Ukrainian].
11. Verkhovna Rada of Ukraine (2024) Zakon Ukrainy "Pro vyshchu radu pravosuddia" [A Law of Ukraine "On the Supreme Council of Justice"]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>
12. Verkhovna Rada of Ukraine (2024) Zakon Ukrainy "Pro tymchasovi slidchi komisii i tymchasovi spetsialni komisii Verkhovnoi Rady Ukrainy" [A Law of Ukraine "On temporary investigative commissions and temporary special commissions of the Verkhovna Rada of Ukraine"]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-20#Text>